

Instruments

Cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic

Autores

Elena Blaya i Mireia Carreté
Direcció General de Política
Lingüística

En aquest article es presenta el cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic de la Direcció General de Política Lingüística. En primer lloc s'exposen les raons que van portar a elaborar-lo. A continuació s'analitza el procés d'elaboració. Seguidament, s'analitzen les persones destinatàries, s'exposen els objectius i se'n desgranen les característiques. Finalment, l'article compara el cercador de recursos per a l'acolliment amb el cercador de recursos per aprendre català, i explora les perspectives de futur de l'eina.

Des de la Direcció General de Política Lingüística (DGPL), us presentem el cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic de persones adultes. En aquest article hem volgut reflectir els passos que s'han seguit per a la seva creació: la recollida de necessitats del col·lectiu de professionals que fa tasques d'acolliment lingüístic des de les entitats i organitzacions i que, molt sovint, queda poc reconeguda; la presa de decisions fetes des de l'equip de treball del cercador; els canvis que s'han hagut d'introduir en altres eines de la DGPL per fer-les coherents entre elles; la definició del cercador i, finalment, les previsions de futur.

És important dir, des de bon començament, que les persones que intervenen en l'elaboració d'una eina com aquesta són moltes. Els projectes passen per etapes diferents, i les persones hi entren i en surten en funció de les col·laboracions que es necessiten i de les fases de què consta. L'article l'acaben signant les persones que han pogut tancar el projecte, però ni són les úniques, ni les més importants; sense el treball en equip des del primer fins al darrer dia, ni l'eina, ni per tant tampoc l'article, no haurien estat possibles. És per aquest motiu que no volem deixar d'esmentar les persones que en un moment o altre hi han donat la seva opinió o hi han treballat més o menys intensament: Carme Bové, Imma Canal, Mònica Claveguera, Mikel Gárriz, Montserrat Gimeno, Eugènia Gisbert, Joaquim Llinares, Mònica Pereña, Adriana Pujol, Paquita Sanvicén, Betlem Vegara i les que signem l'article.

Les raons

Hi ha cinc raons que van portar al plantejament d'aquesta eina i, finalment, a la seva creació.

En primer lloc, la dispersió dels materials existents va fer que la DGPL es plantegés la necessitat d'oferir, en un sol espai, tots els recursos sobre acolliment lingüístic que ja hi havia, així com promoure que es poguessin compartir. Moltes vegades havíem trobat recursos repetits, fets per organitzacions diferents però amb objectius semblants, que, d'haver sabut que existien, es podien haver millorat en comptes de tenir-ne dos de semblants. Amb el cercador preteníem que, abans de fer un recurs nou, els professionals i les organitzacions s'atreïssin a revisar què hi havia ja fet, valorar si els podia interessar, adaptar-ho, millorar-ho, etc.

En segon lloc, ens trobàvem amb la necessitat que tenien les entitats d'immigració de poder formar les persones nouvingudes que passaven dia rere dia per la seva organització. Habitualment, el primer que feien era adreçar-les als centres de normalització del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), però les aules eren plenes i havien d'inscriure's a llistes d'espera, la qual cosa feia que les persones immigrades tornessin a l'entitat a demanar ajuda. Així va ser com, per necessitat, aquestes entitats disposaven d'una persona, professional o no de la llengua, que feia sessions de català, tot ensenyant les primeres estructures i nocions de la llengua catalana. Però el personal que els feia aquestes classes podia no tenir titulació en llengua catalana o no haver fet mai classe abans. Aquesta persona, doncs, necessitava saber com accedir a materials per poder fer una classe de català inicial.

En tercer lloc, calia un sistema de fàcil accés als recursos. Els alumnes havien de poder-los buscar fàcilment, i havien de ser en un llenguatge que poguessin entendre. Internet podia ser un bon lloc, sempre que sabéssim com facilitar-los els sistemes de cerca.

En quart lloc, ens vam plantejar el repte d'oferir, a més dels recursos, una formació senzilla i pràctica als professionals d'aquestes entitats que feien tasques d'acolliment lingüístic sobre com ensenyar llengua catalana. Aquesta formació la presentaríem en forma d'articles o recursos teòrics. D'aquesta manera, alhora que els professionals de l'acolliment lingüístic feien una tasca, sovint voluntària, per fer ciutadania, des de la DGPL es donaven eines perquè els professionals poguessin millorar en la seva feina.

I en cinquè lloc, teníem clar que si es feia l'eina havia de poder arribar al màxim de persones possible, i això, directament, només ho permetia l'espai web. Calia decidir, doncs, si havia d'estar ubicada o tancada en un espai determinat, com la pàgina web de la DGPL, o si havia d'estar en el núvol...

La presa de decisions

La primera reunió de treball per parlar de la creació d'alguna eina que donés aquest servei es va fer a la seu de l'actual DGPL l'any 2008 i s'hi van convidar representants de l'actual Departament d'Ensenyament, del CPNL i de la mateixa DGPL. Les propostes per part dels tres organismes van ser moltes i diverses. El primer escull que calia salvar era decidir si l'eina havia de poder cercar recursos tant per a infants i joves com per a adults. També calia veure on s'ubicaria i si el professorat del CPNL estaria disposat a cedir drets d'autor dels recursos creats. La valoració que es va fer des de l'aleshores Secretaria de Política Lingüística (SPL) va ser que, si volíem fer una eina en col·laboració amb altres organismes perquè recollís les diferents variables de cerca que calien en funció dels diferents destinataris, estàvem parlant d'una eina complexa i de llarga durada en el temps d'execució. D'altra banda, el CPNL ja estava treballant perquè el seu professorat pogués penjar els recursos fets des del CPNL a la seva Intranet. I, a més, també es va veure que, l'aleshores Departament d'Educació ja disposava de xarxes com edu.cat i l'Espai LIC, i que encara treballava en una altra xarxa que havia de donar resposta al col·lectiu de professionals de l'educació. Amb tot això damunt la taula, es va decidir crear una eina que fos de la DGPL, adreçada a professionals de l'acolliment lingüístic per a adults, que es nodriria de tots els recursos creats o cocreats per la DGPL i per tots aquells recursos d'altres organismes i institucions que fossin adequats per al nivell al qual s'adreçava el cercador.

Posteriorment, l'equip de treball del cercador de la DGPL, l'equip d'informàtics, els projectes imaginats i les possibilitats tècniques van acabar de definir el producte. D'una plataforma es va passar a un cercador; d'una base de dades pròpia es va passar a la mateixa base de dades del cercador de recursos per aprendre català; de les ganes de disposar d'una cistella de la compra que col·loqués les píndoles de sessions de català preparades segons les hores de què disposa un dinamitzador i del tema triat, vam passar a un camp de cerca per temes... Un seguit de renúncies i negociacions que van portar a un projecte arrodonit, àgil i, des del nostre punt de vista, de molta utilitat.

Les persones destinatàries

Com ja hem comentat anteriorment, l'eina s'adreça als professionals de l'acolliment lingüístic. Dintre d'aquests professionals incloem professorat de català per a persones adultes, però també mediadors culturals, dinamitzadors socials i persones voluntàries d'organitzacions i entitats que, en l'organisme on treballen o col·laboren, fan sessions d'acolliment en general o específicament lingüístic.

Aquests destinataris han suposat un repte a l'hora de seleccionar els recursos, perquè volíem facilitar-los la cerca al màxim, per tal que poguessin disposar de la manera més ràpida possible dels recursos necessaris per treballar a l'aula. Però també calia destriar aquells recursos amb un lèxic específic o uns continguts més detallats que podien ser de gran interès per al professorat i que per a un dinamitzador podien resultar excessivament teòrics i no resoldre'ls la dificultat que tenien per preparar la sessió.

L'objectiu del cercador

L'objectiu d'aquest cercador és, d'una banda, facilitar la cerca de recursos a aquells professionals d'organitzacions i entitats que fan acolliment lingüístic en llengua catalana, i de l'altra, ser un banc de recursos comú nodrit per tots els professionals que elaboren recursos per a l'acolliment lingüístic.

Ens consta que molts professionals de l'acolliment lingüístic han confeccionat recursos tant virtuals com presencials; han fet programacions de classe i guies didàctiques; han desenvolupat experiències de treball col·laboratiu a l'aula, on la diversitat de cultures ha estat un punt de trobada. Totes aquestes experiències no poden quedar tancades en el disc dur d'un ordinador. Amb aquest cercador proposem que es comparteixin per ser usades o adaptades per altres professionals. El temps en què vivim ens porta a compartir i a créixer. Ja no val allò de "Potser l'activitat no és prou bona" o "No estic prou preparat". Cada activitat, cada recurs, si ha estat pensat amb un objectiu, si té una tasca clara al darrere, si ha servit abans, val la pena compartir-lo, perquè com més recursos hi hagi per triar, més fàcil serà trobar allò que es necessita. Només cal que els professionals s'animin a penjar els seus recursos en el núvol, en una plataforma que pot ser un bloc, un wiki, a SlideShare, YouTube, etc., i des del cercador se'n farà l'enllaç.

Les característiques de l'eina

Com ja hem apuntat, el cercador vol servir d'ajuda a l'hora de preparar classes o cursos inicials de llengua catalana. En aquest sentit, com més informació sobre el grup tingui l'usuari, més recursos fets a mida podrà trobar, ja que el que es pretén és oferir els recursos més útils i adequats a cada tipus de sessió. L'objectiu no és que, per a cada cerca, apareguin un gran nombre de recursos, sinó que siguin els necessaris per a la tasca diària dels professionals de l'acolliment lingüístic.

El cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic s'estructura en diversos camps que permeten acotar al màxim la cerca. De fet, el cercador funciona com un formulari en què l'usuari assigna les característiques dels recursos que necessita en funció del grup amb què treballarà.

El primer camp fa referència al perfil de l'usuari, i és l'únic que cal seleccionar obligatòriament. Es pot escollir entre l'opció dinamitzador o l'opció professor. El perfil professor disposa de més recursos que el perfil dinamitzador, perquè, com s'ha dit anteriorment, la idea és que el dinamitzador hi pugui trobar aquells recursos bàsics necessaris per dur a terme l'acolliment lingüístic a l'aula, mentre que el professor hi trobarà, a més, material més teòric sobre llengua i didàctica.

Pel que fa al suport en què es poden trobar els materials, hem distingit el paper, que inclou llibres, làmines, etc.; el suport digital, que fa referència a CD, DVD, MP3, etc., i en línia, que conté tant enllaços a pàgines web com documents en PDF.

A continuació, el cercador ofereix la possibilitat d'escollir recursos segons la llengua d'origen de l'alumnat. Si se selecciona l'opció llengües en general, els recursos que apareixeran poden servir per a qualsevol llengua d'origen, mentre que si es tria una llengua concreta els resultats seran més delimitats. En aquest punt, cal remarcar que, encara que tots els aprenents parlin una mateixa llengua materna, és recomanable que l'usuari, ja sigui professor o dinamitzador, no se centri exclusivament en els recursos específics per a aquella llengua i doni un cop d'ull també als recursos més genèrics, ja que és possible que hi trobi material que pugui fer-li servei. A més, moltes vegades no es disposa de recursos específics per a una llengua determinada i, per tant, és possible que algunes cerques no donin cap resultat.

El cercador classifica els recursos en quatre tipus:

- Teòrics: engloba articles, llibres o documents que aporten tant consells didàctics d'aplicació directa a l'aula com reflexions sobre llengua o didàctica en general. El primer tipus de documents és especialment recomanable per als dinamitzadors, ja que ofereixen, de manera clara i sintètica, pautes que els poden ajudar a l'hora de dur a terme classes d'acolliment lingüístic. En aquest apartat s'inclouen els documents que formen part del camp "Planificació i gestió de l'aula".
- Pràctics: recull materials que es poden fer servir directament a l'aula, és a dir, propostes didàctiques concretes" per començar a treballar els continguts corresponents al nivell, sector d'ocupació, tema, etc. que es vulgui.
- Sensibilització lingüística: aplega recursos com ara guies o tríptics que tenen com a objectiu promoure l'ús de la llengua catalana, així com fomentar actituds lingüístiques positives pel que fa a la diversitat de llengües que es parlen en un territori determinat.
- Complementaris 2.0: inclou blocs, pàgines web o altres cercadors que ofereixen un ampli ventall de recursos que, si bé no s'adrecen específicament a l'acolliment lingüístic d'adults en català, sí que poden ser d'utilitat en molts casos. Aquest apartat vol ser una mena de calaix de sastre amb recursos que es nodreixen contínuament d'aportacions de diverses persones i col·lectius, ja siguin teòriques, pràctiques o de sensibilització lingüística.

Pel que fa als nivells d'aprenentatge que es tenen en compte en el cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic, cal dir que, en l'apartat pràctic, només s'han inclòs materials que responen als nivells A1 i A2 del *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar i avaluar* (MECR). Els recursos equivalents al nivell A1 del MECR es troben, en aquest cercador, sota el nom de "Professorat acolliment lingüístic inicial". Quant als recursos corresponents al nivell A2 del MECR, el cercador ha distingit entre "Professorat acolliment lingüístic B1", en què B1 significa Bàsic 1, i que inclou els recursos més senzills del nivell A2 del MECR, és a dir, els que en els cursos de llengua catalana formen part del Bàsic 1; i "Professorat bàsic", que correspon als recursos del nivell A2 que, en llengua catalana, equivalen al Bàsic 2 i al Bàsic 3. El fet que s'especifiqui "Professorat"

davant de cada nivell pretén remarcar que no es tracta d'un cercador adreçat als aprenents, sinó als professionals.

En el cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic hem volgut dedicar dos camps a les propostes formatives: l'un recull els temes i l'altre els sectors d'ocupació, ja que des del primer moment ens va semblar que és una manera de facilitar i limitar les cerques en aquells casos en què s'han de fer cursos intensius, de poques hores de durada, o cursos que s'adrecen a col·lectius específics.

Les propostes formatives per temes permeten buscar recursos que treballen un tema concret, com ara la salut, el menjar i el beure, etc. També s'hi poden trobar materials que responen a un curs complet. D'altra banda, les propostes formatives per sector d'ocupació agrupen materials elaborats específicament per a persones que treballen en un sector ocupacional determinat, com ara la construcció, la restauració, etc.

L'apartat "Planificació i gestió de l'aula" recull propostes teòriques que afecten directament la dinàmica de grups, la interacció a l'aula, la gestió del temps o de l'espai, etc. Aquest apartat ofereix recursos que, de manera clara i planera, tenen l'objectiu d'ajudar els dinamitzadors a l'hora de conduir una classe.

Finalment, el cercador permet seleccionar si es vol que els recursos incloguin orientacions didàctiques generals o no. Per defecte, hi ha marcat que es trobin tots els recursos, tant si contenen aspectes teòrics generals com si no.

A l'hora d'entrar els recursos al cercador, hem volgut informar del màxim nombre de camps possible, de manera que es pugui arribar a un mateix recurs a través de cerques diferents. Així, és possible que un mateix recurs estigui classificat en més d'un nivell d'aprenentatge o per diverses propostes formatives.

Un cop s'han especificat els camps de cerca que es volen, apareix una segona pantalla amb els resultats obtinguts. Si se selecciona un d'aquests resultats, es desplega una fitxa amb informació detallada del recurs. En el cas que es tracti d'un recurs en línia, s'hi pot accedir directament. Una altra característica del cercador és que, un cop feta la cerca, els resultats que apareixen es poden filtrar per proposta formativa i per tema, amb l'objectiu de limitar-los encara més.

El cercador per fora

El cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic (RAL) és una eina ubicada a la pàgina web de la Direcció General de Política Lingüística que agrupa tots els recursos existents al cercador de recursos per aprendre català (RAC) classificats en els nivells d'aprenentatge inicial i bàsic per al professorat. Com el seu nom indica, cerca recursos per poder fer acolliment lingüístic de persones adultes en llengua catalana.

El cercador per dins

Els cercadors RAL i RAC es nodreixen de la mateixa font, és a dir, parteixen de la mateixa base de dades. El cercador RAL, però, només selecciona els recursos per als nivells inicial i bàsic que van adreçats al professorat. D'aquesta manera, els professionals de l'acolliment lingüístic disposen d'una forma de cerca més acurada per a les característiques del tipus d'alumnat amb què es troben.

La coherència entre els cercadors RAC i RAL

La DGPL disposa del cercador de recursos per aprendre català, que s'adreça a aquelles persones que volen aprendre la llengua catalana, així com als professionals que l'ensenyen. Aquest cercador té una cerca senzilla i clara que permet, entre altres coses, cercar per nivell d'aprenentatge. Dintre dels nivells, aquest cercador ja incorporava l'apartat "Professorat", que contenia, en aquell moment, tots els recursos teòrics que s'adreçaven únicament als professionals. Si un professor necessitava qualsevol recurs que pogués fer servir també un aprenent, només havia d'anar-lo a buscar a l'apartat del nivell que volia. Així, trobava els recursos teòrics sota el camp "Professorat" i els pràctics, per exemple, al nivell corresponent. Amb la creació del cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic, que només s'adreça al professorat i que es nodreix de la mateixa base de dades que l'altre cercador, es va optar per distingir entre els recursos adreçats a aprenents i els adreçats al professorat per a cada nivell. D'aquesta manera, la cerca en aquests nivells és coherent entre els dos cercadors.

Les previsions de futur

A partir d'ara, cal dur a terme dues tasques. En primer lloc, fer difusió del cercador de recursos per a l'acolliment lingüístic i, en segon lloc, nodrir-lo. Només donant-lo a conèixer i engrescant els professionals a penjar les seves activitats i recursos didàctics a la xarxa podem fer que l'eina no es vegi com un magatzem de recursos, sinó com un espai que ajuda a fer cerques específiques que poden resoldre, realment, les dificultats amb què es troben els professionals de l'acolliment lingüístic.